

Igor ŠIPIĆ, Karta Leopardi. Vrhunac loretske historiografije, vlastita naklada, Zagreb, 2012., 312 str.

U vlastitoj nakladi tiskana je monografija Igora Šipića kao dopunjeno i prošireno izdanje doktorske disertacije *Srednjovjekovni mediteransko-jadranski plovidbeni putovi i topografija jadranskih svetišta*, koju je autor obranio na Sveučilištu u Zadru 2010. godine. Monografija je napisana na osnovi arhivskih vrela i relevantne literature. Tematski obrađuje topografiju jadranskih svetišta i mediteransko-jadranske plovidbene putove te njihov utjecaj na geografiju Sredozemlja, s posebnim naglaskom na Jadran.

Knjiga započinje »Uvodom« (9–17), potom je cjelina »Znanstveno-metodološki okvir« (18–56) u kojoj nas autor upoznaje s predmetom i ciljem istraživanja, metodologijom kojom se služio (ponajviše komparativna metoda) te donosi pregled dosadašnjih spoznaja o tematici koju istražuje, i to iz više područja – kartografska znanost, povijest pomorstva, povijest navigacije i povijest antičke geografije. Slijedi središnji dio monografije »Utjecaj plovidbenih putova na geografiju Mediterana i Jadrana« (57–293). Šipić je analizirao kartografski prikaz legende o prijenosu Svete kuće iz Nazareta preko Ilirika, tj. istočne obale Jadrana do Loreta na Apeninskom poluotoku. Karta je iz 16. stoljeća, nepoznatog autora, te se naziva *Descrizione della Translazione della Santa Casa* ili po naručitelju *Karta Leopardi*. Ona se danas čuva u Pinakoteci *Santa Casa* u Loretu. Autor upozorava na problematiku ograničenja u rekonstrukciji karte jer ne postoje pouzdana mjerila kojima bi se utvrdila njezina matematička osnova i vrsta projekcije u kojoj je izrađena. Na ikonografsko-ikonološkoj razini interpretirao je sadržaj karte ističući utjecaj legende o prijenosu na topografiju sjevernog Sredozemlja i Jadranskog mora. Sukladnost plovidbenih putova i marijanske infrastrukture razvila se kao sinteza primjena znanja i prijenosa kulta uopće od vremena predantičke feničke nazočnosti preko antičke do kasnosrednjovjekovne faze na Sredozemlju. Nakon prikaza loretskog trajektorija na karti, interpretirao je geografski sadržaj karte. Posebnu je pozornost pritom posvetio hrvatskim gradovima – Zadaru, Rijeci i Trsatu, koje je prikazao kao važne čimbenike translacijske iliričke točke. Trajektorija se sastoji od dva prelomljena pravca te se na putanji istočnog kraka nalaze četiri postaje: *nazaretska* (jedina poznata), *licijska*, *epirska* i *ilirička*. Na putanji zapadnog krila, poslije *iliričke*, gdje se trajektorija lomi, nalaze se također četiri postaje, koje dosad nisu bile definirane jer ne postoji topografska osnova loretskih vrela i netransparentna je geografska podloga. Šipić je dao prijedlog za svih osam primarnih postaja na suvremenoj karti Sredozemlja, te je obavio provjeru rezultata usporedbom izvorne karte i predloženih rješenja. Napravio je ratifikaciju i semiološku analizu cjeline izvorne karte te je usporedio izvornu kartu s protulanima i kartama iz kasnoga srednjeg vijeka i ranoga novog vijeka.

Na samom kraju monografije nalaze se »Zaključak« (294–300), »Izvori i literatura« (301–308), »Sažetak« na engleskome jeziku (309–311), »Bilješka o autoru« (322) i slikovni »Prilozi«, koji su u većoj mjeri kartografski. Doprinos budućim istraživanjima svakako je autorova komparativna analiza kartografskog sadržaja i realnoga geografskog prostora u odnosu na kartografska dostignuća geografa Gerarda Kremera (Mercator) i drugih zapadnih geografa i kartografa.

Ana Biočić